

تأثیر بازآموزی اسنادی بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر ناموفق

دکتر مهدیه صالحی *

سارا حقیقت **

چکیده

بازآموزی اسنادی، آموزشی است که به منظور تغییر سبک اسناد دانش‌آموزان در مورد موفقیت و شکست آنها صورت می‌گیرد. هدف متخصصان تعلیم و تربیت از اجرای برنامه بازآموزی این است که به دانش‌آموزان یا دانشجویان کمک کنند تا به سازگارانه‌ترین نتایج علمی ممکن دست یابند. پژوهش حاضر در پی آن بود که تأثیر بازآموزی اسنادی را در تغییر سبک اسناد و همچنین، پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دختر ناموفق دوره راهنمایی بررسی کند. روش پژوهش نیمه آزمایشی به صورت پیش‌آزمون و پس‌آزمون با گروه کنترل بود. جامعه مورد پژوهش شامل دانش‌آموزان دختر پایه دوم راهنمایی شهر تهران که در سال تحصیلی ۸۵-۱۳۸۴ مشغول به تحصیل بودند (لازم به ذکر است پرسشنامه سبک اسناد کودکان که در این پژوهش مورد استفاده قرار گرفت، برای سنین ۱۳-۱۰ سال ساخته شده است که این گروه سنی شامل پایه دوم راهنمایی می‌شود). به منظور نمونه‌گیری با استفاده از روش نمونه‌گیری چند مرحله‌ای، تعداد ۲۲۵ دانش‌آموز در سه گروه انتخاب شدند (۷۵ نفر گروه موفق، ۷۵ نفر گروه ناموفق آزمایشی و ۷۵ نفر گروه ناموفق کنترل). ابزار پژوهش شامل پرسشنامه سبک اسناد کودکان (CASQ) و کارنامه تحصیلی دانش‌آموزان بود. پرسشنامه مزبور در دو مرحله اجرا شد. مرحله اول برای کل دانش‌آموزان گروه نمونه بعد از امتحانات نوبت اول و قبل از شروع برنامه بازآموزی اسنادی، سپس گروه ناموفق آزمایشی تحت ۹ جلسه بازآموزی اسنادی قرار گرفتند و قبل از امتحانات نوبت دوم، پرسشنامه سبک اسناد دوباره بر روی گروه ناموفق اجرا شد. پس از جمع‌آوری داده‌ها، فرضیه‌های پژوهش با استفاده از آزمون t برای گروه‌های مستقل و همبسته مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج حاکی از آن بود که فرضیه اول پژوهش مبنی بر «درونی‌تر بودن اسناد دانش‌آموزان ناموفق بعد از شکست تحصیلی» مورد تأیید قرار نگرفت؛ اما فرضیه‌های دیگر پژوهش تأیید شدند: فرضیه دوم - اسناد دانش‌آموزان دختر ناموفق، بعد از شکست تحصیلی پایدارتر است. فرضیه سوم - اسناد دانش‌آموزان دختر ناموفق، بعد از شکست تحصیلی کلی‌تر است. فرضیه چهارم - بازآموزی اسنادی بر سبک اسناد دانش‌آموزان دختر ناموفق در بعد پایداری تأثیر دارد. فرضیه پنجم - بازآموزی اسنادی بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دختر ناموفق تأثیر دارد.

واژگان کلیدی: اسناد، بازآموزی اسنادی، پیشرفت تحصیلی

مقدمه

هر سال میزان قابل توجهی از منابع انسانی و اقتصادی جامعه به علت شکستهای تحصیلی دانش آموزان در دوره های مختلف تحصیلی به هدر می رود. هر چند تلاشهایی از قبیل تشکیل کلاسهای جبرانی و تقویتی، تغییر در محتوای کتب درسی و ... انجام گرفته است، ولی این مسئله همچنان از مشکلات اصلی و اساسی آموزش و پرورش به شمار می رود. در واقع، شکست یک پیامد منفی است که اگر به طور مکرر رخ دهد، منجر به کاهش انگیزه در دانش آموزان و سرانجام ارزیابی نادرست آنها از خود و بالاخره نادیده گرفتن تواناییها و در نتیجه احساس ضعف و ناتوانی در دانش آموزان می گردد. عوامل زیادی در موفقیت و شکست تحصیلی دانش آموزان دخالت دارند که طبق پژوهشهای انجام شده یکی از این عوامل، نحوه اسناد دانش آموزان است. به عبات دیگر، اسناد نامطلوب می تواند منجر به افت تحصیلی شود (کدیور، ۱۳۸۴).

تئوری اسناد^۱ از تئوریهای شناختی و انگیزشی است که هدف آن بررسی شیوه هایی است که افراد رویدادها و حوادث را تبیین کرده و به دنبال روابط علت و معلولی بین آنها هستند (ریو/آ/ ترجمه سید محمدی، ۱۳۸۵).

بر طبق نظریه اسناد، افراد برای تبیین عملکردها و نتایج رفتاری خود به طور کلی از یک الگوی سه بعدی پیروی می کنند:

۱- بعد درونی - بیرونی

۲- بعد پایدار - ناپایدار

۳- بعد کلی - اختصاصی

سبک اسناد درونی - بیرونی: عبارت است از نسبت دادن علل رویدادها به عوامل درون فرد در مقابل عوامل مربوط به افراد یا شرایط دیگر که بیرون از وجود فرد است.

سبک اسناد پایدار - ناپایدار: عبارت است از نسبت دادن علل رویدادها به عوامل با ثبات و دائمی در مقابل عوامل بی ثبات و کم دوام.

سبک اسناد کلی - اختصاصی: عبارت است از نسبت دادن علل رویدادها به عاملی که در تمام موقعیتهای مشابه است، در مقابل عاملی که فقط در یک موقعیت خاص وجود دارد (سیف، ۱۳۸۵).

بر مبنای این نظریه، دانش آموزانی که در مورد شکستهای خود اسنادهای درونی، پایدار و کلی دارند؛ درماندگی و افسردگی شان بیش از سایرین است. این دانش آموزان خود پنداره ضعیفی داشته، میان موفقیتها و اعمال خود رابطه چندانی نمی بینند و شکست خود را به فقدان توانایی نسبت می دهند با این اعتقاد که نتایج اعمال آنها مستقل از اعمالشان است (کدیور، ۱۳۸۴).

چگونگی تبیین فرد از موفقیتها و شکستهایش در عملکرد بعدی او نیز اثر خواهد داشت، چنان که اگر فردی موفقیت خود را به عوامل درونی و قابل کنترل همچون تلاش نسبت دهد، چون خود را در این موفقیت دخیل می داند، پس برای موفقیتهای بعدی نیز برنامه ریزی می کند تا به شرایط مطلوب دست یابد، اما اگر همین فرد موفقیت خود را به عوامل بیرونی و ناپایداری همچون آسان بودن تکلیف و یا شانس نسبت دهد، برای موفقیتهای بعدی هم به امید عاملی خارج از کنترل خود بوده و از عملکرد آینده خود نامطمئن است. همچنین، اگر فرد شکست خورده ای، شکست خود را به عوامل درونی و پایداری همچون توانایی اسناد دهد

^۱ -attribution theory

^۲ -Reeve

که غیر قابل کنترل است، هیچگاه تلاش نخواهد کرد تا شکست خود را جبران کند چرا که خود را قادر به تغییر شرایط نمی‌بیند. اما اگر همین فرد، شکست خود را به عوامل ناپایداری مانند تلاش اسناد دهد، برای آینده خود برنامه‌ریزی کرده و سعی می‌کند با تلاش بیشتر به موفقیت دست یابد (کارلیون^۱، ۲۰۰۱).
بارنت^۲ (۲۰۰۲) بازآموزی اسنادی را به صورت تلاش در جهت این که دانش آموزان یاد بگیرند که پیامدهای تحصیلی شان در موقعیت موفقیت را به تلاش خود و در موقعیت شکست را به فقدان تلاش کافی یا راهبرد ناپایدار اسناد دهند، توضیح می‌دهد.

اهداف اصلی آموزش اسناد به دانش آموزان عبارتند از:

الف) تغییر عقاید دانش آموزان در مورد علت‌های موفقیت و شکست.

ب) افزایش تمایل دانش آموزان به منظور تاکید بر تکالیف دشوار.

ج) بهبود عملکرد در تکالیف.

نکته مهم این است که آموزش باید در حال انجام تکالیف صورت گیرد و دانش آموز در مورد سرعت عملکردش، بازخورد بگیرد. به طور کلی، اگر دانش آموزانی که در کلاس ضعیف عمل می‌کنند، به این نتیجه برسند که کاری نمی‌توانند بکنند تا بازده خود را تغییر دهند، این شکست انگیزه و رضایت خاطر آنها را از خود و کار مدرسه تضعیف می‌کند. اما اگر معلم، شاگردان را تشویق کند که شکست خود را به عواملی ربط دهند که می‌توان آنها را کنترل کرد، در این صورت ممکن است از پیامدهای زیان آور شکست اجتناب کند. برعکس، با تاکید بر اهمیت عوامل درونی به عنوان عوامل علی پس از موفقیت، معلمان می‌توانند موفقیت مداوم شاگردان را تضمین کنند (کترلز^۳/ترجمه کریمی، ۱۳۸۴).

مطالعات دوئک، ویلسون و لین ویل^۴ (۲۰۰۱) نشان داد وقتی دانش آموزان در قالب برنامه بازآموزی اسنادی قانع شوند که شکست خود را در درسها یا امتحان به عوامل قابل کنترل و ناپایدار درونی مثل تلاش و کوشش خود نسبت دهند، عملکرد آنها در امتحانات بعدی بهبودی قابل توجهی پیدا می‌کند (دوئک، ۲۰۰۱).

هدف پژوهش

هدف پژوهش حاضر تعیین اثر بخشی بازآموزی اسنادی بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر ناموفق دوره راهنمایی بود.

روش

جامعه مورد پژوهش شامل دانش آموزان دختر پایه دوم راهنمایی شهر تهران در سال تحصیلی ۱۳۸۴-۸۵ بود. به منظور نمونه گیری با استفاده از روش نمونه گیری چند مرحله ای و با بهره گیری از معدل دانش آموزان تعداد ۲۲۵ دانش آموز در سه گروه (۷۵ نفر گروه موفق، ۷۵ نفر گروه ناموفق آزمایشی و ۷۵ نفر

¹ - Carlyon

² - Barnett

³ - Katerls

⁴ - Dweck & Wilson & Linville

گروه ناموفق کنترل) انتخاب شدند. ابزار پژوهش در شامل پرسشنامه سبک اسناد کودکان (CASQ)^۱ و کارنامه تحصیلی دانش آموزان بود. پرسشنامه سبک اسناد کودکان که توسط پیترسون و سلیگمن (۱۹۸۴) تدوین شده است، موقعیتهای مثبت و منفی ما که ترسیم کننده رویدادهای خوشایند و ناخوشایند می باشند، در بر می گیرد. هر موقعیت شامل ۳ بعد اسنادی درونی - پایدار کلی است و ۶ سوال برای هر بعد در نظر گرفته شده است. این پرسشنامه در ایران توسط هیبت الهی (۱۳۷۳) و صفری (۱۳۸۰) اعتبار یابی شد و مطابق با شرایط دانش آموزان ایرانی، ترجمه و تعدیل شد. پرسشنامه (CASQ) در دو مرحله اجرا شد. مرحله اول برای کل دانش آموزان گروه نمونه بعد از امتحانات نوبت اول و قبل از شروع برنامه آموزشی اسنادی، پس گروه ناموفق آزمایشی تحت ۹ جلسه بازآموزی اسنادی قرار گرفتند و قبل از امتحانات نوبت دوم، پرسشنامه سبک اسناد دوباره بر روی گروه ناموفق اجرا شد. پژوهش حاضر نیمه آزمایشی به صورت پیش آزمون و پس آزمون با گروه کنترل بود.

برای مقایسه میانگین نمرات در دو گروه موفق و ناموفق و همچنین مقایسه میانگین ها در دو گروه ناموفق آزمایشی و گواه از آزمون t مستقل استفاده شد و برای مقایسه میانگین نمرات پیش از بازآموزی و پس از بازآموزی هر یک از گروههای آزمایشی و گواه، از آزمون t برای گروههای همبسته استفاده شد.

شیوه اجرا

ابتدا معلمان درس علوم دانش آموزان ناموفق گروه آزمایشی به مدت چهار هفته (۳۲ ساعت) تحت آموزش برنامه مک کومبز^۲ قرار گرفتند. سپس این برنامه توسط معلمان در ۹ جلسه در کلاس درس علوم اجرا شد. برنامه شامل فراهم نمودن محیط آموزشی توسط معلم برای ایجاد فرصت کنترل دانش آموز بر امور مختلف، اطمینان یافتن معلم از توانایی دانش آموز در اجرای فعالیت ها و انجام تکالیف، پذیرش شکست دانش آموز از سوی معلم و دادن تذکر به دانش آموز در جهت تلاش بیشتر، تجزیه اهداف درس به هدف های کوچکتر و اجتناب از مقایسه دانش آموزان با یکدیگر بود. هدف از اجرای این برنامه تبدیل فرایند:

شکست ← فقدان توانایی ← احساس عدم شایستگی ← کاهش عملکرد

به فرایند:

شکست ← فقدان تلاش ← احساس گناه یا شرمساری ← افزایش عملکرد بود.

به منظور مقایسه میانگین های درونی بودن اسناد دانش آموزان موفق و ناموفق در موقعیت های منفی پیش از بازآموزی اسنادی از آزمون t مستقل استفاده شد که نتایج آن در جدول ۱ آورده شده است.

^۱ - Childrens Attribution Style Questionnaire (CASQ)

^۲ - Mc Combs

جدول ۱- مقایسه میانگین‌های درونی بودن اسناد دانش‌آموزان موفق و ناموفق در موقعیتهای منفی پیش از بازآموزی اسنادی

درونی بودن در موقعیتهای منفی پیش از بازآموزی اسنادی	میانگین	انحراف استاندارد	خطای استاندارد	تعداد	درجه آزادی	t محاسبه شده	t جدول	سطح معنی داری
دانش‌آموزان ناموفق گروه آزمایشی	۲/۰۹	۱/۱۱	۰/۱۳	۷۵	۱۴۸	۰/۹۱	۱/۶۴	۰/۳۹
دانش‌آموزان موفق	۱/۹۴	۱/۰۱	۰/۱۲	۷۵				

t محاسبه شده با درجه آزادی (۱۴۸) و در سطح ($p < ۰/۰۵$) تفاوت معنی داری را بین نمره درونی بودن اسناد دو گروه دانش‌آموزان ناموفق و موفق در موقعیتهای منفی پیش از بازآموزی اسنادی نشان نداد، به منظور مقایسه میانگین‌های پایداری اسناد دانش‌آموزان موفق و ناموفق در موقعیت‌های منفی پیش از بازآموزی اسنادی از آزمون t مستقل استفاده شد که نتایج آن در جدول ۲ آورده شده است.

جدول ۲- مقایسه میانگین‌های پایداری اسناد دانش‌آموزان موفق و ناموفق در موقعیتهای منفی پیش از بازآموزی اسنادی

پایدار بودن در موقعیتهای منفی پیش از بازآموزی اسنادی	میانگین	انحراف استاندارد	خطای استاندارد	تعداد	درجه آزادی	t محاسبه شده	t جدول	سطح معنی داری
دانش‌آموزان ناموفق گروه آزمایشی	۱/۶۷	۰/۸۸	۰/۱۰	۷۵	۱۴۸	۱/۶۶	۱/۶۴	۰/۰۹
دانش‌آموزان موفق	۱/۴۱	۰/۹۶	۰/۱۱	۷۵				

t محاسبه شده با درجه آزادی (۱۴۸) و در سطح ($p < ۰/۰۵$) تفاوت معنی داری را بین نمره پایداری اسناد دو گروه دانش‌آموزان ناموفق و موفق در موقعیتهای منفی پیش از بازآموزی اسنادی نشان داد و مشخص شد که اسناد دانش‌آموزان ناموفق در موقعیتهای منفی پیش از بازآموزی اسنادی، پایدار تر از اسناد دانش‌آموزان موفق است. به منظور مقایسه میانگین‌های کلی بودن اسناد دانش‌آموزان موفق و ناموفق در موقعیت‌های منفی پیش از بازآموزی اسنادی از آزمون t مستقل استفاده شد که نتایج آن در جدول ۳ آورده شده است.

جدول ۳- مقایسه میانگین‌های کلی بودن اسناد دانش‌آموزان موفق و ناموفق در موقعیتهای منفی پیش از بازآموزی اسنادی

کلی بودن در موقعیتهای منفی پیش از بازآموزی اسنادی	میانگین	انحراف استاندارد	خطای استاندارد	تعداد	درجه آزادی	t محاسبه شده	t جدول	سطح معنی داری
دانش‌آموزان ناموفق گروه آزمایشی	۰/۹۱	۰/۹۲	۰/۱۰	۷۵	۱۴۸	۲/۰۳	۱/۶۴	۰/۰۵
دانش‌آموزان موفق	۰/۶۵	۰/۷۳	۰/۰۸	۷۵				

t محاسبه شده با درجه آزادی (۱۴۸) و در سطح ($p < 0/05$) تفاوت معنی داری را بین نمره کلی بودن اسناد دو گروه دانش آموزان ناموفق و موفق در موقعیتهای منفی پیش از بازآموزی اسنادی نشان داد و مشخص شد که اسناد دانش آموزان ناموفق در موقعیتهای منفی پیش از بازآموزی اسنادی، کلی تر از اسناد دانش آموزان موفق است.

یافته ها

به منظور مقایسه نمره درونی بودن، پایداری و کلی بودن اسناد دانش آموزان دختر موفق و ناموفق در موقعیتهای منفی (شکست) پیش از بازآموزی اسنادی، آزمون t برای گروههای مستقل مورد استفاده قرار گرفت. t محاسبه شده با درجه آزادی (۱۴۸) و در سطح ($p < 0/05$) تفاوت معنی داری را بین نمره درونی بودن اسناد دو گروه دانش آموزان ناموفق و موفق در موقعیتهای منفی پیش از بازآموزی اسنادی نشان نداد، اما t محاسبه شده با درجه آزادی (۱۴۸) و در سطح ($p < 0/05$) تفاوت معنی داری را بین نمره پایداری و کلی بودن اسناد دو گروه دانش آموزان ناموفق و موفق در موقعیتهای منفی پیش از بازآموزی اسنادی نشان داد و مشخص شد که اسناد دانش آموزان ناموفق در موقعیتهای منفی پیش از بازآموزی اسنادی، پایدارتر و کلی تر از اسناد دانش آموزان موفق است.

به منظور مقایسه نمره پایداری اسناد دانش آموزان ناموفق گروه آزمایشی در موقعیتهای منفی قبل و بعد از بازآموزی اسنادی، آزمون t برای گروههای همبسته مورد استفاده قرار گرفت که نتایج آن در جدول ۴ آورده شده است.

جدول ۴- مقایسه میانگین نمره پایداری اسناد دانش آموزان ناموفق گروه آزمایشی قبل و بعد از بازآموزی اسنادی

پایدار بودن در موقعیتهای منفی	میانگین	انحراف استاندارد	تعداد	درجه آزادی	تفاوت میانگینها	t محاسبه شده	t جدول آزمون دو دامنه	سطح معنی داری
پیش آزمون	۱/۶۷	۰/۸۸	۷۵	۷۴	۰/۲۵	۲/۰۱	۱/۹۸	۰/۰۵
پس آزمون	۱/۴۲	۰/۹۴	۷۵					

t محاسبه شده با درجه آزادی (۷۴) و در سطح ($p < 0/05$) تفاوت معنی داری را بین نمره پایداری اسناد دانش آموزان ناموفق گروه آزمایشی در موقعیتهای منفی قبل و بعد از بازآموزی اسنادی نشان داد و مشخص شد که سبک اسناد این دانش آموزان بعد از بازآموزی اسنادی، ناپایدارتر از سبک اسناد آنها قبل از بازآموزی اسنادی است.

به منظور مقایسه نمرات درس علوم دانش آموزان ناموفق گروه آزمایشی در امتحانات نوبت اول و دوم از آزمون t برای گروههای همبسته استفاده شد.

جدول ۵- مقایسه میانگین نمره علوم دانش آموزان ناموفق گروه آزمایشی در امتحانات نوبت اول و نوبت دوم

نمره علوم دانش آموزان ناموفق گروه آزمایشی	میانگین	انحراف استاندارد	تعداد	درجه آزادی	تفاوت میانگینها	t محاسبه شده	t جدول آزمون یک دامنه	سطح معنی داری
نوبت اول (پیش از بازآموزی اسنادی)	۷/۸۹	۱/۸۸	۷۵	۷۴	-۱/۸۹	-۵/۱۵	۱/۶۷	۰/۰۵
نوبت دوم (پس از بازآموزی اسنادی)	۹/۷۸	۳/۰۴	۷۵					

از آنجایی که t محاسبه شده با درجه آزادی (۷۴) و در سطح ($p < 0/05$) تفاوت معنی داری را بین نمرات علوم دانش آموزان ناموفق گروه آزمایشی در امتحانات نوبت اول و دوم نشان داد، مشخص شد که بازآموزی اسنادی بر پیشرفت تحصیلی این دانش آموزان تأثیر داشته است .

از سویی دیگر به منظور مقایسه نمره درونی بودن ، پایداری و کلی بودن اسناد دانش آموزان دختر موفق و ناموفق در موقعیتهای مثبت پیش از بازآموزی اسنادی ، آزمون t برای گروههای مستقل مورد استفاده قرار گرفت .

جدول ۶-مقایسه میانگین نمرات اسناد دانش آموزان ناموفق گروه آزمایشی ودانش آموزان موفق در موقعیتهای مثبت پیش از بازآموزی اسنادی

ابعاد اسنادی دانش آموزان	گروه	میانگین	انحراف استاندارد	خطای استاندارد	تعداد	درجه آزادی	تجدول آزمون یک دامنه	سطح معنی داری
درونی بودن	ناموفق	۱/۲۲	۰/۸۲	۰/۰۹	۷۵	۱۴۸	۱/۶۴	۰/۷۹
در موقعیتهای مثبت	موفق	۱/۲۵	۰/۸۵	۰/۰۹	۷۵	۱۴۸	۱/۶۴	۰/۷۹
پایداری در موقعیتهای مثبت	ناموفق	۱/۶۴	۰/۸۷	۰/۱۰	۷۵	۱۴۸	۱/۶۴	۰/۴۶
موقعیتهای مثبت	موفق	۱/۷۵	۰/۷۷	۰/۰۸	۷۵	۱۴۸	۱/۶۴	۰/۴۶
کلی بودن در موقعیتهای مثبت	ناموفق	۱/۳۷	۰/۹۲	۰/۱۰	۷۵	۱۴۸	۱/۶۴	۰/۰۵
موقعیتهای مثبت	موفق	۱/۷۰	۱/۰۸	۰/۱۲	۷۵	۱۴۸	۱/۶۴	۰/۰۵

همان طور که جدول فوق نشان می دهد t محاسبه شده با درجه آزادی (۱۴۸) و در سطح ($p < 0/05$) تفاوت معنی داری را بین نمره درونی بودن اسناد دو گروه دانش آموزان ناموفق و موفق در موقعیتهای مثبت پیش از بازآموزی اسنادی نشان نداد ، اما t محاسبه شده با درجه آزادی (۱۴۸) و در سطح ($p < 0/05$) تفاوت معنی داری را بین نمره پایداری و کلی بودن اسناد دو گروه دانش آموزان ناموفق و موفق در موقعیتهای مثبت پیش از بازآموزی نشان داد و مشخص شد که اسناد دانش آموزان موفق در موقعیتهای مثبت ، پایدارتر و کلی تر از اسناد دانش آموزان ناموفق است.

بحث

بر اساس نتایج حاصل از این پژوهش ، تفاوت معنی داری بین نمره درونی بودن اسناد دانش آموزان دختر موفق و ناموفق در موقعیتهای منفی و مثبت پیش از بازآموزی اسنادی وجود ندارد ، اما اسناد دانش آموزان دختر ناموفق در مقایسه با دانش آموزان دختر موفق در موقعیتهای منفی پیش از بازآموزی اسنادی پایدارتر و کلی تر بود. به عبارت دیگر، دانش آموزان ناموفق تمایل دارند که شکست خود را به عوامل باثبات و دائمی که خارج از کنترل آنها است، نسبت دهند که این امر، زمینه را برای شکستهای بعدی آنها فراهم می سازد . نتایج به دست آمده از این پژوهش با دیدگاه برادلی^۱ (۱۹۹۹) که معتقد است دانش آموزان ، نمرات پایین خود را به عوامل بیرونی اسناد می دهند تا از شرمساریهای تحصیلی اجتناب کنند و با نتایج پژوهشهای فورسایتو مک

^۱-Bradley

میلن^۱ (۲۰۰۰) که دریافتند « دانش آموزان بعد از عملکرد ضعیف در یک آزمون بر عوامل بیرونی نظیر دشواری آزمون و توانایی معلم تاکید می کنند » ، همخوانی دارد . از سوی دیگر ، نتایج حاصل از پژوهش حاضر با نتایج پژوهشهای دوئک (۲۰۰۱) ، رزنتال^۲ (۱۹۹۹) ، هیبت اللهی (۱۳۷۳) ، محمودی (۱۳۷۸) و صفری (۱۳۸۰) که دریافتند « اسناد دانش آموزان ناموفق بعد از شکست ، درونی تر است » ، همسو نمی باشد ؛ اما به جهت پایدار تر و کلی تر بودن اسناد دانش آموزان ناموفق بعد از شکست با یافته های هیبت اللهی (۱۳۸۰) ، محمودی (۱۳۷۸) و صفری (۱۳۸۰) همسواست . همچنین ، یافته های حاصل از این پژوهش با یافته های پژوهش آقا ولی جماعت (۱۳۸۰) که دریافت « اسناد دانش آموزان دختر ناموفق بعد از شکست تحصیلی ، کلی تر است » ، همخوانی دارد ، اما از لحاظ پایداری بودن اسناد دانش آموزان ناموفق بعد از شکست با یافته های آقا ولی جماعت که دریافت شکست تحصیلی تاثیر معنی داری بر پایدار بودن اسناد دانش آموزان ناموفق ندارد ، همسو نیست .

نتایج حاصل از پژوهش حاضر نشان داد، بازآموزی اسنادی بر سبک اسناد دانش آموزان دختر ناموفق در بعد پایداری و همچنین، بر پیشرفت تحصیلی آنها تأثیر دارد . به عبارت دیگر ، دانش آموزان ناموفق گروه آزمایشی بعد از این که تحت بازآموزی اسنادی قرار گرفتند ، نسبت به قبل از بازآموزی تمایل بیشتری پیدا کردند که شکستهایشان را به عوامل بی ثبات و کم دوام که تحت کنترل خودشان است ، نسبت دهند که این امر می تواند زمینه ساز موفقیت‌های بعدی آنها می شود .

همچنین یافته های فوق نظریه هایی مانند « بازسازی شناختی » و « رواندرمانی هیجانی » (داویسون^۳ ، ۱۹۹۸؛ ایس^۴، ۱۹۹۸) که هدف آنها کمک به درمان درماندگی آموخته شده است ، همخوانی دارد .
باتوجه به کاربردی بودن نظریه اسناد ، اطلاعات مربیان و خانواده ها در این مورد بسیار کم است . بنابراین ، ضروری است ابتدا اطلاعات کافی در مورد شیوه های اسناد علی و تاثیر آن بر انگیزش بعدی دانش آموزان در اختیار مسئولان نظام آموزشی و خانواده ها قرار گیرد تا در برخورد با دانش آموزان و نتایج کار آنها به شیوه منطقی و صحیح عمل نمایند .

دست اندرکاران آموزش و پرورش باید اهمیت ارزیابی هایی را که انجام می دهند، بدانند و در نمره دادن به دانش آموزان دقت لازم را مبذول نمایند ، زیرا اگر معلم سخت گیر به طور دائم نمرات پایین به دانش آموزان بدهد و یا امتحاناتی را برگزار کند که متناسب با سطح توانایی های دانش آموزان نباشد و یا تفاوتی بین سطوح مختلف تلاش آنها قائل نشود ، در این صورت ، دانش آموزان عدم موفقیت خود را به فقدان توانایی و عدم کنترل پدیده های زندگی خود منسوب می کنند که این امر تاثیر سویی بر سرنوشت آنها خواهد گذاشت و زمینه را برای شکستهای بعدی آنها فراهم خواهد ساخت .

منابع

آقاولی جماعت، لیلا، (۱۳۸۰)، بازآموزی اسنادی و نقش آن در موفقیت تحصیلی دانش آموزان ناموفق اول راهنمایی شهرکرد ، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی .
اسپالدینگ ، ال .، (۱۳۸۲) ، انگیزش درکلاس درس ، ترجمه حسن یعقوبی ، تبریز ، انتشارات دانشگاه تربیت معلم .
(تاریخ انتشار به زبان اصلی ۱۹۹۲) .

^۱-Forsyth and Mc Millan

^۲-Rosenthal

^۳-Davison

^۴-Ellis

ریو، جان مارشال، (۱۹۹۵)، انگیزش و هیجان، ترجمه یحیی سید محمدی، ۱۳۸۵، تهران: ویرایش سیف، علی اکبر، (۱۳۸۵)، روانشناسی پرورشی: روانشناسی یادگیری و آموزش، ویرایش ششم، تهران: آگاه.

شولتز، دوآن و شولتز، سیدنی ال، (۱۳۸۰)، نظریه‌های شخصیت، ترجمه یوسف کریمی و همکاران، تهران: ارسباران.

صفری، هدایت الله، (۱۳۸۰)، بررسی رابطه بین اسنادهای علی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان پیش دانشگاهی استان هرمزگان، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبایی.

کدیور، پروین، (۱۳۸۴)، مجموعه مقالات در روانشناسی، تهران: منشور امید.

کریمی، یوسف، (۱۳۸۱)، نظریه اسناد و کاربرد آن در آموزش و پرورش: پژوهش در مسائل تعلیم و تربیت، شماره ۲ و ۱، ۵۱-۳۲.

کریمی، یوسف، (۱۳۸۱)، روانشناسی تربیتی، تهران: ارسباران.

کترلز، جی. دبلیو، (۱۹۹۳)، روانشناسی اجتماعی تعلیم و تربیت، ترجمه یوسف کریمی، ۱۳۸۴، تهران: ویرایش.

هرگنهان، ب.آ. و السون، ام. اچ. (۱۳۸۴)، مقدمه‌ای بر نظریه‌های یادگیری، ترجمه علی اکبر سیف، تهران: دوران (تاریخ انتشار به زبان اصلی ۲۰۰۱).

محمودی، بهار، (۱۳۷۸)، شناخت سبکهای اسنادی دانش آموزان موفق و ناموفق دوره راهنمایی شهر تهران، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبایی.

هیبت الهی، محمود، (۱۳۷۳)، بررسی سبک اسناد دانش آموزان با توجه به موفقیت و شکست تحصیلی و جنسیت بر اساس مدل اسنادی درماندگی آموخته شده در کلاسهای دوم راهنمایی شهر سنندج، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت معلم تهران.

- Barnett .c.k.(2002). *Attribution theory . the university of new Hampshire*.
- Bradly. s, (1999) , Boyatzis , chrris J . Baloff , pegg , and Durieux , cheri . (1998) . *Effects of perceived attractiveness and academic success on early adolescent peer popularity* . journal of Genetic psychology . 159 , 337-344.
- Carlyon , W.D (2001) . *Attribution retraining : Implications for its integration into prescriptive social skills training* . the school psychology review , 26 (1) , 61-73 .
- Constance R.Campbell and John W.Henry . (1999) . *Gender Differences in self – Attributions : Relationship of Gender to Attribution consistency , style , and Expectations for performance in a college course* . sex roles , vol 41 . No s . 1.2.
- Dweck ,c.s.(2001).the role of expectations and attribution in the alleviation of learned helplessness , *journal of personality and social psychology*,37,674-685.
- Davisun,M.&Ellis.G.(1998)*Attribution theory and Achievement Journal of educational psycology*,52,127128.
- Forsyth B & MC Milan U ,, (2000) . *Task enjoyment : a mediator between achievement motives and performance* . Journal of motivation and Emotion , 23 , 15-29 .
- Hay , Ian , Stewart , Annal ., Ashman , Adrian F . and van krayenoord , Christina E . (1999) . *Identification of self – verification in the formation of children's academic self – concept* . Journal of Educational Psychology , 91 , 225-229 .
- Mueller,Claudia M, and Dweck . carol s.(2001). Praise for intelligence can undermine children's motivation and performance. *Journal of personality and social psychology*,75,33-52.
- Rozental . M. (1999) . *A theory of human motivation* . *Motivation and psychology* , 35-59.

The effect of attributive retraining on educational progress of unsuccessful Female .

Abstract

Attributive theory is one of the motivational and cognitive theories that its aim is to investigate the methods which explain people , events and incidents and follows the causative and effective relation. Attributive retraining is a kind of instruction to change attribution style of students for their success and failure . the aim of educational specialists is to help students to achieve the most adjustment possible causative results. The current research intends to examine the effect of attributive retraining in changing the attribution style as well as the educational achievement of the unsuccessful Female students of the second grade of junior high-school. The society of research included the female students studying at the second grade of junior high school in Tehran in 2005-6 (it is noticed that children's attributive style questionnaire "CASQ" which was used in this research devised for 10-13 year old children that are assigned to the second grade junior high school) . for sampling 225 students in three subdivided groups were selected through multi-stage sampling (75 successful group , 75 failed in test group and 75 failed in control group). The research tools were consisted of CASQ and the school records of the students . the questionnaire was carried out in two stages . the first stage was included all students in sample group after first stage examinations and before beginning of attributive retraining program . then , the unsuccessful test group was subjected to nine sessions of attributive retraining and before second stage examinations , the attribution style questionnaire was once more carried out on unsuccessful groups. After collection of data , the research hypotheses were analyzed through t-test for independent and interrelated groups. The results indicated that the first research hypothesis based on "the more intrinsic attribution of unsuccessful students after educational failure" was not confirmed , but the other hypotheses were confirmed: Second hypothesis –Attribution of unsuccessful female students after educational failure is more sustainable . Third hypothesis –Attribution of unsuccessful female students after educational failure is more general . Fourth hypothesis – Attributive retraining affects attribution style of unsuccessful female students from the viewpoint of sustainability .fifth hypothesis – Attributive retraining affects education progress of unsuccessful female students .

Key words: *Attribution , Attributive retraining ,Educational Progressive*